

מתני' (6) *ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת דברי ר"מ וחכמים אומרים בזמנו ר"א בר צדוק אומר תרומה מלפני השבת וחולין בזמנו: **גמ'** * תניא ר"א בר צדוק אומר פעם אחת שבת אבא ביבנה וחל ארבעה עשר להיות בשבת בא זונין ממונה של ר"ג ואמר הגיע עת לבער את החמץ והלכתי אחר אבא וביערנו את החמץ: **מתני'** * ההולך לשחוט את פסחו

מתני' מבערין את הכל. בין חולין בין תרומה מן מקדי ארליתו לשבת אבל כל מה שמתיר לבער יעבר: תרומה מלפני השבת. שאינו יכול להאכילה לא לזרים ולא לנפתח זרים ולהסותה אי אפשר אבל חולין אין תריך לבער אלא בזמנו שיכול לנאות לכן ארלית הרבה: **גמ'** שבת. נשמטה

2) פסחים 10

ואיבעי' אימא רב דאמר כי האי תנא (א) * דתני ארבעה עשר שחל להיות בשבת מבערין את הכל מלפני השבת ושורפין תרומות ממאות תלויות וטהורו ומשיירין מן הטהורו מזון שתי סעודות כדי לאכול עד ד' שעות דברי רבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום ר' יהושע אמרו לו טהורות לא ישרפו שמא ימצאו להן אוכלין אמר להן כבר בקשו ולא מצאו אמרו לו שמא חוץ לחומה לנו אמר להם לרברכים אף תלויות לא ישרפו שמא יבא אליהו ויטהרם אמרו לו ⁷ כבר מובטח להן לישראל שאין אליהו בא לא בערבי שבתות ולא בערבי ימים טובים מפני הטורח אמרו לא זוז משם עד שקבעו הלכה כרבי אלעזר בן יהודה איש ברתותא שאמר משום רבי יהושע מאי לאו אפילו לאכול * אמר רב פפא מלשמה דרבא לא לבער ואף ר' סבר להא דרב נחמן דאמר

3) ריי"ף פסחים ה. מדפה"ר ושורפין תרומות תלויות ממאות וטהורות ומשיירין מזון * שתי סעודות מן הטהורות כדי לאכול עד ארבע שעות דברי ר' אלעזר איש ברתותא שאמר משום ר' יהושע וכן הלכה:

4) ריי"ף פסחים טז. מדפה"ר **גמ'** תניא א"ר אלעזר בר צדוק פעם אחת שבת אבא ביבנה וחל ארבעה עשר להיות בשבת ובא זונן ממונה של בית רבן גמליאל ואמר הגיע זמן לבער את החמץ והלכתי אחר אבא ובערנו * את החמץ וקיימא לן כר' אלעזר בר צדוק דקאי כרבי אלעזר איש ברתותא דהלכתא כוותיה:

11) משנה ברורה סי' תמד

שלא יהיה בכלל ברכה שאינה צריכה: **ב** (טו) קודם הצות. לאו ודיא, ורוצה לומר בתחלת שעה ששית כמו בשאר שנים: **י** (י) וקובעו השבת ובטלנו. וכדלקמן בסעיף ו. (ג) ואינו צריך לבטל בערב-שבת בשעת ביעורו, דסוף סוף יהיה צריך לבטל ביום מחר, שהרי חזור חובה בפת שמשויר לצורך השבת, ויש לחוש שמא ישאר מהם מעט: **ג** (יא) דייסא וכיצא בזה. ויוצאים בזה סעודה שלישית: **ד** (טז) ינער המפה. ואותן פיורין דקים וקניוח הקערות אין צריך להוציאן מרשותו. ונדרסין ברגלים ומתבערים ומלכין, ומכל מקום טוב שיכבד הבית אחר-כך על-ידי עבדים, ואם אין לו עבדים * יכבד בעצמו על-ידי שינוי בכגד [אחרונים]: **טז** (טז) יכול ליתנו וכו'. כמתנה גמורה, ושרינן זה בשבת לצורך מצוה כדי שלא יהיה החמץ ברשותו, וכמו שנתבאר בסימן שו: **יז** (יז) על-מנת שלא לצאת בו. לא דוקא, (י) ורוצה לומר, שלא על-מנת לצאת בו, ואפילו בסתמא שרי, ולאפוקי היכא דאמר לו ישראל בהדיא, דאסור משום שבות דאמירה לעכו"ם; ומכל מקום, בעל-נפש ראוי שיתנה עמו על-מנת שלא להוציא [כן משמע בהגהת מיימוני שם]: **יח** (יח) לרשות-הרבים. אבל לכרמלית דאינו אלא שבות, מותר אפילו לומר לו בהדיא

12) ביאור הלכה סי' תמד

* ומשיירין מזון שתי סעודות. נקט 'שתי' משום המדינא אינו מחייב לבעור עד סמוך לשבת, ואס"כ אינו מניח בשעת הביעור רק שתי סעודות לצורך השבת. ולפי מהנהגו בסעיף ב מבער הכל קודם הצות כמו בשאר השנים, יכול להניח יותר משתי סעודות אם רוצה לאכול עוד קודם הלילה, וכן ברמב"ם כתב שרי יזמניה מן החמץ כדי לאכול ממנו עד ארבע שעות ביום השבת, וכן כתב המאמר-מרדכי: * לצורך השבת. עיי' בשערי-השובה לענין מי

הלכות ערב פסח שחל בשבת 1

נערך ע"י יחזקאל הרטמן

6) ריי"ף פסחים ה. מדפה"ר

הרב אלפסי ז"ל דקי"ל כרבי אלעזר בר צדוק דקאי כרבי אלעזר איש ברתותא * ולאכלתה כוומיה והשכי עלוי ה"ל אפרים ז"ל היכי קאי ר' אלעזר בר צדוק כר' אלעזר איש ברתותא? והא בתרמי פליגי פליגי בתולין ופליגי בתרומה פליגי בתולין דלילי רבי אלעזר איש ברתותא סבר דמבערין את הכל ואפילו חולין שאוכליו מרובין השבת וכפי אלעזר בר צדוק אומר חולין בזמנו ופליגי בתרומה דלילי רבי אלעזר בר צדוק סבר תרומה מלפני השבת בלא שזיר כלל ור' אלעזר איש ברתותא סבר דמשיירין ממנה מזון שתי סעודות אלו דבריו ז"ל. ואינם נכונים דמאי דקאמר דפליגי בתרומה משום דלא מני ר' אלעזר כרבי צדוק שזיר בתרומה לימא שכבר פירש רש"י ז"ל עלה דההיא דלמרי ר' מאיר מנעריין את הכל מלפני השבת היינו צשיר דכל היכא דלמריין מנעריין צשיר קא משמע ללעולם מאי דלריך ליה למיכל לא מנעריין ליה וכל שכן תרומה דאסור לשורפה כל היכא דלפטר בלאו הכי הילך ר' אלעזר בר צדוק נמי דתני תרומה מלפני השבת צשיר קאמר כר' אלעזר איש ברתותא ודין הוא דר' אלעזר איש ברתותא לא הוה ליה למיתני שזיר-דממילא שמענין ליה כדלמריין אלא אידי דבעי למיתנא כדי לאכול עד ארבע שעות לאשמועינן דאין אוכלין אלא עד ארבע שעות תנא ליה.

שאמר הרב אלפסי ז"ל דקי"ל כר' אלעזר בר צדוק דקאי כרבי אלעזר איש ברתותא בתרומה קאמר" דלילי בתולין פשיטא דקיימא לן כוומיה דרבנן דפליגי עליה דר' מאיר בתולין כוומיה קיימי ועוד דקיימא לן מעשה רב. ואין כן דעת הרמב"ם ז"ל שכבש בפרק שלישי מהלכות מנחן ומטה (ה"ג) דמנעריין אפילו חולין מערב שבת אלא שמשיר מזון שתי סעודות וכבר השגח עליו הראב"ד ז"ל:

9) טי"ז סי' תמד ס"ק א'

הוא דין השי"ך בלא שבת. ותו קשה, דלמה ליה כלל לומר משיירין מזון ט', דודאי גם חכמים ספירא להו כן. אלא על כתיב דבתי קאמר, ומשיירין מזון שתי סעודות צריח כדי לאכול עד ארבע שעות, והיינו אפילו שיעור שאינו מלומס, והמותר יבער בשבת. וא"כ דברי הר"ף היון כרמב"ם [מתן ומטה ג. ג. ו] מדברי הטור, והכל ימא ברווחא לפני"ד. והן צשיר דשבת צמא ששאר, תריך לומר דהיינו

5) רמב"ם פי"ג מחמץ ומצה

שכוא ורורוהו העכברים: * שחל ארבעה עשר להיות [ב]שבת בודקין את החמץ בלילי ערב שבת שהוא ליל שלשה עשר ומניח מן החמץ כדי לאכול ממנו עד ארבע שעות ביום השבת. ומניחו במקום מוצנע והשאר מבערו מלפני השבת. ואם נשאר מן החמץ ביום [ג]השבת אחר ארבע שעות * מבטלו וכופה עליו כלי ער-מוציא יום טוב הראשון ומבערו: ד' היו לו ככרות רבות של תרומה וצריך לשרופה ערב שבת לא יערב-הטהורה

7) בית יוסף סי' תמד

עליה דרבי מאיר בתולין כוומיה קיימי ועוד דקיימא לן מעשה רב עד כאן לשון הרב רבינו נסים: ודבריו ממוסין צעתי דהיאך יעלה על הדעת שהרי"ף לא נא לפסוק הלכה בתולין אלא בתרומה שהוא דבר שאינו מני מזון הוא וכבר נודע שאין דברי של הר"ף לכמוז אלא דברים הנוגעים בזמן הזה לפיכך נראה לי דהא דלמרי רבי אלעזר איש ברתותא מנעריין את הכל מלפני השבת בתולין נמי קאי ומשיירין מהם מזון שתי סעודות פי היכי דקמני שמשירין מתרומות וטהרות והא דתנן צפרק אלו עוצרין מנעריין את הכל מלפני השבת היינו בלא שזיר כלל שתי סעודות שום שזיר דבריו וחכמים אומרים בזמנו פריש שעות מן ממה שצריך ליתני לשתי סעודות שמשירין אותו לאכול בשבת ואם יזמיר ממה ששייר יבערו אותו בזמנו פריש ציום השבת וכן מזה שאמר רב אלעזר בר צדוק חולין בזמנו

ונמלא לפי זה ולהרי"ף מנעריין חולין מערב שבת ומשיירין מהם מזון שתי סעודות לאכול בשבת וכן דעת הרמב"ם בפרק ג' (ה"ג) וכן נראה שהיה מפרש רבינו דברי הר"ף שהרי הראב"ש (פ"ג סוף"ו ו ועי' פ"א סוף"ד יד) כתב דברי הר"ף ממש משמע דספירא ליה כוומיה ואם היה מפרש אותם כמו שפירש הר"ן לא היה לו לרבינו לכתוב ספס דעת הרמב"ם ולהשמיע דעת הראב"ש: * ובה שכתב רבינו

10) שולחן ערוך סימן תמד

דין ערב פסח שחל להיות בשבת. ובו ח' סעיפים:

א * ארבעה עשר שחל להיות בשבת [א] בודקין ליל שלשה עשר [ב] ומבערים הכל לפני השבת **(א)** [א] ומשיירין [ב] מזון שתי סעודות לצורך השבת

ב [א] (ב) טוב לבער בערב שבת [ב] קודם הצות כדי שלא יבאו למעות בשאר שנים לבער אחר הצות: [הגה] **ג** [ט] * [ט] * וציום השבת יבעלו:

ג י ד [א] אין מבשלין לשבת זה (ד) (ה) דייסא וכיצא בה ואין עושין בו פת הצנומה בקערה: הגה [א] * ואם עבר וצטל והמאלל דנוק נקדירה [א] ואי אפשר לקטו ים ה' (ז) להדיומו מעט להעביר המזן:

ד ' אחר שאכל בשבת זה סעודת שחרית ו [א] ינער המפה שאכלו בה ויקנה הקערות באצבעו ויטמנם מן העין עם שאר כלי החמץ ואם נשאר פת * יכול ליתנו לגוי [א] (ה) (ז) [ב] על מנת שלא לצאת בו **(ה)** [א] לרשות הרבים דרך הערמה ח [א] [ב] ודבר מועט:

ה * [ט] אם (י) נשאר חמץ אחר שאכלו מבטלו **(י)** [א] [ב] [ט] וכופה עליו כלי ער מוציא יום טוב ומבערו: ו * [י] אף על פי שלא ישאר החמץ בבית אחר סעודת שחרית (ז) [א] צריך לבטל החמץ [ב] כדרך שהוא מבטל בשאר שנים:

חל"י י"ד להיות בשבת. כתב הראב"ד ז"ל הכי לא כתב כן אלא בתרומה הוא שצנעו ומשיירי אכל בתולין אפי מבער גמס אלא בזמנו כר"א ז"ל והוא איש ברתותא וכר"א כן דוק דמזווייהו ס"ל להדי וכן עיקר עכ"ל:

הוא דין השי"ך בלא שבת. ותו קשה, דלמה ליה כלל לומר משיירין מזון ט', דודאי גם חכמים ספירא להו כן. אלא על כתיב דבתי קאמר, ומשיירין מזון שתי סעודות צריח כדי לאכול עד ארבע שעות, והיינו אפילו שיעור שאינו מלומס, והמותר יבער בשבת. וא"כ דברי הר"ף היון כרמב"ם [מתן ומטה ג. ג. ו] מדברי הטור, והכל ימא ברווחא לפני"ד. והן צשיר דשבת צמא ששאר, תריך לומר דהיינו